

treba naši dotični želji dati kolikor moči konkretno obliko; na same načelne predloge brez konkretne podloge se bodo pač težko ozirali odločilni krogi; treba jim je pa pokazati, da ne zahtevamo nič nemožnega in da imajo take pravne akademije uže zgodovinsko podlogo. Narisal sem Vam, cenjeni tovariši, samo splošno podobo naše bodoče pravne akademije, ne da bi se spuščal v podrobnosti in posameznosti; v to sedaj še ni prišel čas. Tudi se nisem oziral na finančialno stran tega vprašanja, ker to ni skrb in dolžnost slovenskega razumništva, nego državne uprave.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

Poškodbe na lici pomenljive so v sodno-zdravniškem pogledu osobito zaradi dveh nasledkov, katera čestokrat za njimi ostaneta. V čislih imamo namreč skaz¹⁾ in izgubo (oziroma oslabiljenje) zvrševalne (funkcijske) zmožnosti čutil na lici. Na skazo oziramo se sosebno pri ženskem spolu, pri katerem moramo uže grde zarastice, ostavše po poškodbah, čestokrat oznameniti za očitvidno skazo po smislu zakonovem. Ne glede na velikost takih zarastic, merodavne so pri takem presojanji individuvalne razmere in oznamenili bomo gotovo težje zarastice na lici stare ženice za posebno skaženje, nego pri mladi deklici, kateri je čestokrat lahko vsa njena bodočnost zavisna od nepokvarjenega lica. Opomniti je še, da se uprav deklicam čestokrat prizadenejo poškodbe z izrecnim namenom skaziti jih, v velikih mestih n. pr. maščujejo se ženske sosebno čestokrat tako, da polijejo obraz nasprotnici z žvepleno kislino, poškodba, za katero skoraj redno pride najgroznejša skaza obraza.

Odveč bi bilo omenjati, da je smatrati izgubo nosú za očitvidno skazo, ker v gotovih slučajih nastopi uže zdatna skaza, ako se je le oblika nosu izpremenila, da se je namreč zaradi razdrobljenih nosnih kostij udril nos i. t. d.

¹⁾ *Verunstaltung.*

Pri poškodbah na očesi je prav tako imeti v čislih ostavšo skazo, kakor tudi oslavljenje vida, in oboje lahko nastane ne le samo po popolni izgubi jednega zrkla¹⁾, nego čestokrat tudi zaradi zarastic na roženici in pa po poškodbah postranskih očesnih ustrojev, osobito trepalnic. Po udarci na oko nastane navadno krvna podplutba v očesni vezni kožici²⁾, razpoči lahko tudi roženica³⁾, čestokrat pretrgajo se pa tudi notranje kožice očesne: šarenica⁴⁾, žilnica⁵⁾, mrežnica⁶⁾.

Izmed poškodb ušesa je najprvo omenjati izgube uhlja⁷⁾. Pri nas pripeti se jako redkokedaj, da bi pri tepežih kedo odgriznil drugemu uhlj. Hofmann je tri take slučaje opazoval in vsikedar oznamenil je poškodbo sicer za „težko“ po smislu § 152. kaz. zakona, a izjavil se je ob jednom, da pokaženja ni smatrati kot očividnega po smislu § 156 a kaz. zak., ker se lahko z lasmi zakrije in ker izgube uhlja vendar ni staviti v jedno vrsto s primerljeji očividne skaze, ki so navedeni v § 156 a in tudi ne z drugimi težkimi posledicami poškodb, katere sosebno naglaša ist paragraf. Tej razlagi se je vselej pridružilo tudi sodišče in da je bilo tako pravo, dokazalo se je najbolj nekoč, ko se je še-le v razpravi pokazalo, da dotičnik nima tudi drugega uhlja, ker ga je bil enakim načinom uže poprej izgubil. Za slušanje je uhlj vsekakor le postranskega pomena, in tako je umevno, da, če se izgubi, ni govora o izgubi sluha, še manj pa o trajnem oslavljenji tega čuta.

Ozirati se je čestokrat na motenje sluha, ki je nastalo po udarci na obušesje⁸⁾ in v čislih imamo tukaj razpoke bobniča⁹⁾ in hromoto slušnih živcev. Razpoke bobniča, nastale po udarci, nahajajo se največkrat v obližji kladveca, krožne so ali jajaste ter imajo ostre krvave robove. Razlikovati jih je moči samo iz početka od prebojnih ran, nastalih po gnojenji. Ozdravijo se navadno v nekoliko tednih in le redkokedaj nastopi pri njih gnojno vnetje, a tudi sluh, ki je bil iz početka navadno jako oslavljen, povrne se povse, razun če se je po hudem pretresu labirinta vnelo notranje uho¹⁰⁾; na to namreč čestokrat lahko ostane naglušnost¹¹⁾.

¹⁾ Augapfel, bulbus. ²⁾ Conjunctiva. ³⁾ Hornhaut. ⁴⁾ Regenbogenhaut. ⁵⁾ Aderhaut ⁶⁾ Netzhaut. ⁷⁾ Ohrmuschel. ⁸⁾ Ohrenggend. ⁹⁾ Trommelfell. ¹⁰⁾ Mittelohr, ¹¹⁾ Schwerhörigkeit.

V sodno-zdravniškem oziru so lahko pomenljive tudi poškodbe ustnic, kakor časih tudi gre za označenje pri izgubi zob, ki so bili izbiti z raznoličnim topim orodjem. Vsaj pri zadnjem vprašanji pa se težko odločimo za očitvidno izpačenje; gre namreč tu le prav redkokrat za izgubo cele vrste zob, a vrhu tega je moči takšno izgubo nadomestiti primerno lahko umetnim pôtem.

B. Poškodbe na vratu.

Goli udarec na jabolko, ki je prepreženo s čutnicami, lahko uže prouzroči smrt zaradi čoka ali zaradi krča glasotvornic; toliko lažje se to pripeti, ako je bilo jabolko jako obtolčeno ali celo zmečkano. Da bi se jabolko po udarci ali padci prelomilo ali zlomilo, pripeti se jako redko, a vender je tudi to možno. Tudi prelomi jezikove kosti zvrše se lahko po drugih silah, a ne samo, ako dotičnika daviš. Poškodbe jabolka in jezikove kosti prištevamo nevarnim poškodbam, ker vsikedar, sosebnó pri prvih, zabrekne kaj lahko sluznica in na to se dotičnik zaduši, ako ni takoj zdravniške pomoči. Ločitve sklopnine dušnika nastanejo navadno samo po izredni sili. Gurlt našel je v literaturi samo malo takih slučajev, ki so pa razun jednega vsi s smrtjo končali. Tope sile, ki zadenejo neposredno tilnik, lahko pretresejo hrbtenjačo ali jo celo zmečkajo (obtolčejo), ne da bi bila poškodovana hrbtenica; a zadnje poškodbe, kakor tudi to, da bi se vratni vretenci zlomili ali izvinili, pripete se pa vender-le navadno tako, da sila vpliva posredno, torej po udarci na glavo, ali tako, da je velika teža padla na dotičnika itd. Gledé ureznin na vratu povedano je bilo potrebno uže pri pogovoru o samomoru; ob ubodlinah omenjati bi bilo še to, da mogó, ne oziraje se na poškodbe dihal in večjih obvratnih žil, sosebnó važnost dobiti takrat, kedar so osamelo ločeni obvratni živci.

C. Poškodbe na ogrodih.

Neprimerno največkrat zlomijo ali vsaj nalomijo se rebra po uplivu topih sil na ogrodi¹⁾. Kedar je bila sila jako velika ter je uplivala na cele ogrodi, najdeš nemalokedaj zlomljena rebra ob celi strani, da, še celo ob obeh straneh. Rebro se lažje

¹⁾ *Brustkorb, Thorax.*

ali težje zlomi in to zavisi od večje ali manjše šibkosti kosti. Znano je, kako lahko se zlomijo rebra starejšim ljudem, tu najmanjši sunek časih zadoščuje, a opazovalo se je, da so bili otroci preko ogrodij povoženi, da so pri tem celo pluća razpočila, da se pa rebra niso zlomila. Kedar so rebra sama zlomljena, zarastejo se navadno jako hitro brez posebnih posledic; drugače pa takrat, ako je prelom zajedno natrgal pogrodno mrenico¹⁾, ali ako so bila pluća poškodovana.

Da zaradi hude sile počijo prsni ustroji, to se ne pripeti tako redko, sosebnost vidimo to večkrat na plućah in sicer sosebnost na njih vnanjih delih; a tudi srce raztrga se dostikrat, zna se pa, da treba za take učinke jako zdatnih vnanjih uplivov, razen takrat, kedar, kakor n. pr. pri vnetji srca, lahko ustroj poče brez vnanjega upliva ali pa zaradi uprav neznatnega. Ako poče srce, nastopi vsikedar takoj smrt; isto velja tudi za pluća, ako so se raztrgala, samo da tu dotičnik še lahko večkrat nekaj časa živi in to takrat, ako niso bile slučajno zajedno poškodovane večje žile, ali ako so bila pluća na ogrodi prirastla.

Ubodline na prsah, zlasti v obsrčji²⁾, nahajajo se pogostem, pripeti se pa često, da v prsi naperjen sunec ne prodere ogrodij, ker je dotično bodalo zadelo na kost ali pa zdrknilo ob njej. Pri prebojnih ubodlinah v ogrodi gre zajedno za poškodbe pluć ali srca ali pa večjih žil. Ubodline v pluća povzročijo takoj, ne glede na to, da prodere zrak v prsno duplino, več ali manj zdatno krvavenje iz prizadetih plućnih žil; zajedno izkašlja dotičnik tudi krv. V trenutku zavisi nevarnost za življenje od tega, koliko žil in katere so bile prizadete, ker nevarnost tiči uprav v tem, da dotičnik lahko izkrvavi. Velevažen pomen pri plućnih ubodlinah ima tudi to, so li bila dotična pluća sploh, zlasti na prizadetem mestu prosta, ali so bila na ogrodi prirastla, ker tu ne prodere lahko zrak v duplino in tudi pluća mogó delovati še nadalje. Ubodline v srce smatrati je za najbolj smrtnonevarne poškodbe, iz katerih navadno takoj nastopi smrt. Urok taki nagli smrti pa ni vselej izkrvavenje, nego to, da je gibanje srca ovirala kri, ki je v osrčnik izstopila in se takoj sesedla. Kako naglo da nastopi smrt po poškodbi srca,

¹⁾ Brustfell. ²⁾ Herzgegend

to pa zavisi od hitrosti, s katero je izstopila kri iz uboda, ta hitrost pa je zopet zavisna od velikosti uboda, od smeri prebodne cevi v srce in od tega, sta li bila po ubodu otvorjena oba srčna prekata, odnosno pridvorji¹⁾ ali pa samo jeden izmed njih. Ni treba torej, da bi se moral vsak, kedor je bil prizadet v srce, takoj zgruditi, in lahko si misliš, kako da je mogel dotičnik v gotovem slučaju še nekaj časa hoditi ali kako delo zvršiti. Vse to bode pa tem lažje, ako ni bilo prebojne srčne rane, a niti tu ni, da bi moral dotičnik umreti zaradi poškodbe.

Tudi za strelne poškodbe srca velja vse to navedeno. Ker pa take poškodbe navadno prodero tudi protivno srčno steno, nastopi za njimi navadno takoj smrt. Da je pa tudi s takimi poškodbami moči storiti še nekoliko stopinj, to uče gotova opazovanja na živalih.

Prepono²⁾ poškodovati je moči od prsne ali pa trebušne dupline. Da bi bila jedino le prepona poškodovana, to zgodi se pač redkokedaj, kakor tudi, da bi počila prepona; da počí, v to treba pač hude sile, a tedaj so poškodovani navadno tudi drugi ustroji. Nevarne so take poškodbe sosebno zategadelj, ker lahko izstopi trebušni drob v prsno duplino in se na to drob lahko zamede.

D. Poškodbe na trebuhu.

Da nastopi po pretresu trebuha čok, da se po udarci ali drugih silah raztrgajo velike trebušne žleze, o tem je uže bil govor. Razmerno malokedaj nahajajo se razpoke želodca ali črev, a tem lažje se pripeté, čim bolj so čreva napolnjena z raznimi plinovi ali drugotnimi vsebinami.

Osamljene poškodbe sečnega mehurja, rekše razpoke njegove pripeté se le redkokrat, večkrat pa jih zapazimo zajedno s poškodbami medenice, kedar je bila zmečkana. Da napolnjeni mehur lahko počí, ako se nanj krepko sune ali udari, umevno je povse. Prebojne trebušne rane mogó provzročiti smrtno nevarnost bodisi zaradi nastopnega krvavenja iz večjih žil ali krvnatih ustrojey, bodisi zaradi naslednjega vnetja potrebušne mreine in sploh poškodovanih delov drobú.

¹⁾ Vorhof. ²⁾ Zwerchfell.

Poškodbe mastnega črevesa (danke), ki bi bile uprav nalašč storjene, so pač veleredke. Hofmann pripoveduje, da je kmet ljubimca svoje žene z več drugimi pričakoval v kamnolomu ter mu potem s kamnom precej debel kolec v zadnjico¹⁾ (mastinkovo odprtino) zabil. Poškodovanec se je iz početka sramoval o tej nezgodi govoriti, in tako odstranil mu je še-le čez nekaj dnij ranocelnik dotični kolec.

¹⁾ *After.*

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) K uporabi dv. dekr. z dne 29. majnika 1845, št. 889 zb. pr. zak. — Izločitna tožba?

I.

V pravdi Antona M. proti Franu Š. zaradi pripoznanja, da je poplačana doto, je m. del. okrajno sodišče v Lj. ugodilo tožbeni zahtevi: Doto, katero je Marija M. svojemu zakonskemu možu Antonu M., to je tožitelju, prinesla, je Anton M. Mariji M. vrnil in zatorej nima Marija M. proti Antonu M. nikake tirjatve več na doti; toženec Fran Š. je dolžan da to pripozna in da odjenja od eksekucije gledé te poplačane dote zaradi svoje tirjatve 9 gld. 30 kr. iz rabsodbe z dne 10. maja 1887, št. 11866, i. t. d. — Razlogi: Toženec ugovarja, da tu manka aktivne tožbene legitimacije; a ta ugovor ne velja, ker se tožitelj brezdvomno lahko smatra žaljenega v svoji pravici do pripoznanja da je poplačana doto, katero teži toženec javno prodati, in je zatorej tožitelj upravičen tu tožiti po smislu dv. dekr. z dne 29. maja 1845, št. 889 zb. pr. zak. Trditev tožiteljeva, da je on svoji zakonski ženi doto, katera je v eksekuciji, pred tremi leti v gotovini vrnil in sicer nekóč s 500 gld., potem pa ostalih 100 gld., opovržena je po izpovedih prič, katere ničesar ne vedó o povračilu v gotovini in v teh delnih zneskih. Pač pa so priče poistinile, da je tožitelj Anton M. kupil od Frana I. zemljišča za 583 gld., katere je tudi plačal, in da je ta zemljišča svoji za-